

AVTOMOBILLARNING YURISH QISMIGA TEXNIK XIZMAT KO'RSATISH

Muallif: *Saydaxmedova Fotima Alisherovna*

Ish joyi: *Andijon shahar 5-son texnikumi*

Annotatsiya: *Ushbu maqolada avtomobillarning yurish qismiga texnik xizmat ko'rsatish, uning asosiy qismlari, texnik holatini tekshirish, nosozliklarni aniqlash va ularni bartaraf etish usullari yoritilgan. Shuningdek, avtomobilning harakat xavfsizligini ta'minlashda yurish qismiga o'z vaqtida texnik xizmat ko'rsatishning ahamiyati bayon etilgan.*

Kalit so'zlar: *avtomobil, yurish qismi, osma, amortizator, g'ildirak, shina, texnik xizmat, diagnostika, xavfsizlik.*

Kirish

Bugungi kunda avtomobil transporti iqtisodiyotning muhim tarmoqlaridan biri hisoblanadi. Avtomobillardan samarali va xavfsiz foydalanish ularning texnik holatiga bevosita bog'liq. Avtomobilning yurish qismi transport vositasining yo'l bilan o'zaro ta'sirini ta'minlaydi, harakat davomida yuzaga keladigan zarbalarni yumshatadi hamda yo'lovchilar va yuklarning qulay harakatlanishiga xizmat qiladi.

Yurish qismiga muntazam texnik xizmat ko'rsatish avtomobilning xizmat muddatini uzaytiradi, ehtiyot qismlarning muddatidan oldin yeyilishining oldini oladi va yo'l-transport hodisalari xavfini kamaytirishga yordam beradi.

1. Avtomobil yurish qismining tuzilishi va vazifalari

Avtomobilning yurish qismi bir nechta muhim mexanizmlar va uzellardan tashkil topgan. Ularning har biri avtomobilning barqarorligi, boshqariluvchanligi va harakat xavfsizligini ta'minlashda muhim vazifani bajaradi.

Yurish qismining asosiy elementlari quyidagilardan iborat:

- **Osma tizimi** — avtomobil kuzoviga yo'ldan keladigan zarbalar va tebranishlarning ta'sirini kamaytiradi.

- **Amortizatorlar** — prujina va ressorlarning tebranishlarini soʻndiradi.
- **Prujina va ressoralar** — avtomobil ogʻirligini koʻtarishda va zarbalarni yumshatishda ishtirok etadi.
- **Gʻildiraklar va shinalar** — avtomobilning yoʻl bilan bevosita aloqasini taʼminlaydi.
- **Gupchak va podshipniklar** — gʻildiraklarning erkin aylanishiga imkon beradi.
- **Richaglar, sharli tayanchlar va rezina-metall birikmalar** — osma qismlarining oʻzaro harakatini taʼminlaydi.

Ushbu qismlarning sozligi avtomobilning yoʻlda barqaror harakatlanishi va haydovchining transport vositasini ishonchli boshqarishi uchun zarur.

2. Yurish qismiga texnik xizmat koʻrsatish ishlari

Avtomobil yurish qismiga texnik xizmat koʻrsatish ishlab chiqaruvchi tomonidan belgilangan muddatlarda va avtomobilning texnik holatidan kelib chiqib amalga oshiriladi.

Texnik xizmat koʻrsatish jarayonida quyidagi ishlar bajariladi:

1. Osma tizimining asosiy qismlari koʻzdan kechiriladi.
2. Amortizatorlarda moy sizishi va shikastlanish belgilari tekshiriladi.
3. Prujina va ressorlarning holati baholanadi.
4. Shinalarning bosimi, protektor chuqurligi va tashqi holati tekshiriladi.
5. Gʻildirak podshipniklarida ortiqcha boʻshliq yoki shovqin mavjudligi aniqlanadi.
6. Richaglar, sharli tayanchlar va rezina-metall birikmalarning yeyilishi tekshiriladi.
7. Gʻildiraklarning oʻrnatilishi va mahkamlanishi nazorat qilinadi.
8. Zarurat tugʻilganda gʻildiraklarning oʻrnatilish burchaklari maxsus uskunalarda tekshiriladi va sozlanadi.

Mazkur ishlarni sifatli bajarish uchun maxsus asbob-uskunalar, diagnostika jihozlari va texnik hujjatlardan foydalanish lozim.

3. Yurish qismida uchraydigan nosozliklar

Avtomobilning yurish qismida foydalanish sharoiti, yo'llarning sifati, yuklama va texnik xizmat ko'rsatish darajasiga qarab turli nosozliklar yuzaga kelishi mumkin.

Eng ko'p uchraydigan nosozliklar quyidagilardir:

- avtomobil harakatlanganda osma qismidan taqillash yoki g'ichirlash ovozlarning chiqishi;
- amortizatorlarning samaradorligi pasayishi yoki moy sizishi;
- shinalarning notekis yeyilishi;
- g'ildirak podshipniklarida shovqin yoki ortiqcha bo'shliq paydo bo'lishi;
- osma qismlaridagi rezina birikmalarning yorilishi va yeyilishi;
- avtomobilning harakat davomida bir tomonga tortishi;
- g'ildiraklarning muvozanati buzilishi natijasida tebranish paydo bo'lishi.

Bunday belgilar aniqlanganda avtomobilni texnik diagnostikadan o'tkazish va nosozlik sababini aniqlash zarur. Xavfsizlikka ta'sir qiladigan jiddiy nosozliklar bartaraf etilmaguncha avtomobildan foydalanishni davom ettirmaslik kerak.

4. Texnik xizmat ko'rsatishda xavfsizlik qoidalari

Yurish qismiga xizmat ko'rsatish ishlari muayyan xavfsizlik talablariga rioya qilgan holda bajarilishi lozim.

Avvalo, avtomobil tekis va mustahkam maydonga qo'yiladi, to'xtash tormozi ishga tushiriladi hamda g'ildiraklar maxsus tirgaklar bilan mahkamlanadi. Avtomobilni ko'tarishda belgilangan ko'tarish nuqtalaridan foydalanish kerak.

Ko'tarilgan avtomobil ostida ishlashdan oldin uni maxsus tayanchlarga ishonchli o'rnatish shart. Faqat domkrat bilan ko'tarilgan avtomobil ostida ishlash xavfli hisoblanadi.

Shuningdek, ish vaqtida maxsus kiyim, himoya ko'zoynagi va zarur hollarda qo'lqoplardan foydalanish, asbob-uskunalarining sozligini tekshirish hamda ishlab chiqaruvchi ko'rsatmalariga amal qilish zarur.

5. O'quvchilarga amaliy ko'nikmalarni o'rgatish

Avtomobillarga texnik xizmat ko'rsatish yo'nalishida tahsil olayotgan o'quvchilar nazariy bilimlar bilan bir qatorda amaliy ko'nikmalarga ham ega bo'lishlari kerak.

Mashg'ulotlar davomida o'quvchilarga avtomobil yurish qismining tuzilishini o'rganish, uning asosiy qismlarini farqlash, tashqi ko'rik o'tkazish, nosozlik belgilarini aniqlash va texnik xizmat ko'rsatish tartibini bajarish o'rgatiladi.

Amaliy mashg'ulotlarda haqiqiy avtomobil qismlari, o'quv stendlari, diagnostika uskunolari va texnik chizmalardan foydalanish maqsadga muvofiq. O'quvchilarga jamoada ishlash, mehnat intizomiga rioya qilish va texnika xavfsizligini ta'minlash ko'nikmalarini shakllantirish ham muhim ahamiyatga ega.

Zamonaviy pedagogik texnologiyalar va amaliy topshiriqlardan foydalanish o'quvchilarning mavzuni yaxshiroq o'zlashtirishiga, mustaqil fikrlashiga va kelajakdagi kasbiy faoliyatiga tayyorlanishiga yordam beradi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, avtomobillarning yurish qismiga o'z vaqtida va sifatli texnik xizmat ko'rsatish transport vositasining ishonchliligi, uzoq muddat xizmat qilishi va harakat xavfsizligini ta'minlashning muhim shartidir. Yurish qismidagi nosozliklarni erta aniqlash va bartaraf etish ta'mirlash xarajatlarini kamaytiradi hamda avtomobilning texnik holatini yaxshilaydi.

Kasbiy ta'lim muassasalarida ushbu mavzuni nazariy va amaliy mashg'ulotlar orqali o'rgatish malakali, mas'uliyatli va zamonaviy texnik bilimlarga ega mutaxassislarni tayyorlashga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Avtomobillarning tuzilishi va texnik xizmat ko'rsatish bo'yicha o'quv qo'llanmalar.

2. Avtomobillarni texnik ekspluatatsiya qilishga oid darslik va uslubiy qo'llanmalar.
3. Avtomobil ishlab chiqaruvchilarining texnik xizmat ko'rsatish va foydalanish bo'yicha yo'riqnomalari.
4. Avtomobillarga texnik xizmat ko'rsatish va ta'mirlashga oid amaldagi me'yoriy hujjatlar.